

tatis, etiamsi cederet in aliquod damnum Ecclesiae. Glossa unica in cap. *Cum nuntius 12*, De testibus; Abbas, *ibid.*, n. 4; Reif-fenstuel, *loc. cit.*, tit. 21, n. 41, et alii passim. Et ratio est quia in defectu probationum cessat omne privilegium, ne veritas occultetur et iniustitia foveatur, per jura adducta *supra* n. 25. Iniquum enim esset, Ecclesiam contra alium injuste locupletari aut manuteneri, atque etiam gravi alterius læsione veritatem opprimi.

(30. Non obstante juramento, quo testis juravit, se nihil dicturum, neque depositurum in iudicio, potest is ad testificandum compelli. *Communis* textu expresso in cap. *Pervenit ad audientiam 4*, De testibus cogendis, juncta Glossa, *ib.*, verb. *Juramento astrinxit*, cap. *Venerabilis 11*, eod. juncto ejus summario sic dicente: « Ad detegendam veritatem conjurationis coguntur socii etiam jurati. » Et concordat cap. *Intimavit 18*, De testibus, ibi: « Injungimus ut... eos, qui sunt juramento astricti... in testimonium recipere non postponas. » Item, cap. *Constitutis 45*, De testibus, ibi: « Illos autem, quos, ut dictum est, jurasse constituerit, quod contra archiepiscopum nihil dicerent, denunties, juramento hujusmodi non teneri. » Item, cap. *Olim 26*, De accusationibus, ibi: « Juramentis, si qua de tacenda veritate Abbas extorserit, relaxatis. »

(31. Imo talis potest testificari nulla prævia dicta sui juramenti absolutione. Glossa in *cit. cap. Venerabilis 11*, verb. *Absolvant*, De testibus cogendis; Abbas, *ibid.*, n. 5; Pirhing., lib. II *Decr.*, t. XXXII, n. 29. Reif-fenstuel, *ibid.*, n. 45; Vallens., *ibid.*, n. 3; Mascard, *De probationibus*, q. 5, præcæmial, n. 48 et 54; Farinac., d. q. 78, n. 150 et 151. Et ratio est quia cum tale juramentum sit tenerarium, et contra bonos mores præstitum, ne scilicet veritas manifestetur, et justa sententia sequatur, non est obligatorium, textu expresso in cap. *Non est obligatorium 18*, De regul. juris, in 6, ibi: « Non est obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum. » Unde absque ullo periculo perjurii potest quis ipsi contravenire, cap. *Quanto 18*, De jurejurando, juncto ejus summario, in quo sic habetur: « Jurans scienter illicitum non indiget absolutione, sed tenetur illud non observare. » *Cum*, ut dicitur *ibidem* in textu, « Cum juramentum, non ut esset iniquitatis vinculum, fuerit institutum. » Et concordant *cit. cap. Constitutis 45*, De testibus, per textum adductum numero antecedenti, ubi, ut vides, posteriora illa verba: « Denunties, juramento hujusmodi non teneri; » aperte indicant tale juramentum ipso jure fuisse invalidum, veluti contra bonos mores præstitum, quia ibi pontifex non mandat suo delegato, ut illos, qui sic jurarunt, a suo juramento prius absolvat, sed solum ut denuntiet illos tali suo facto juramento non teneri. (32. Recte tamen monent supracitati doctores et alii, quod consultus sit absolutionem ejusdem ad cautelam petere, vel saltem quod iudex prius declaret nulli-

tatem ejus, arg. cap. *Veniens ad apostolicam 38* in fine, De testibus, ibi: « Ad cautelam absolvatis eosdem, ut vocati ad testimonium libere valeant pro utraque parte testari. »

(33. Testes an et quando possint, vel non in præstando juramento uti restrictione mentali, seu amphibologia, aut æquivocatione. *Vide* verb. *JURAMENTUM*, art. 1, a num. 13, et verb. *RESTRICTIO MENTALIS* per tot., et *vide* etiam aliqua ad rem sub verb. *REUS*. V. *Add. Cass.*, v. *JURAMENTUM*.

(34. Obligatur testis sub gravi peccato, et charitate, et sponte sua testimonium dicere, quando proximus in gravi necessitate de vita, fama vel bonis fortunæ periclitatur, et malum, testando, impediri potest. *Communissima* doctorum in materia de charitate: tunc enim urget charitas, ut innocenti et sic indigenti succurramus.

(35. Ex justitia autem legali seu ex obedientia tenetur sub gravi testimonium ferre solum, quando a competente iudice legitime est citatus et interrogatus. Sic doctores communiter cum S. Thoma 2-2, q. 70, art. 1, n. 2, et Scoto in 3, dist. 15, q. 3. Et ratio est manifesta, quia justo legitimi superioris præcepto in re gravi, ut est præceptum legitimi iudicis juridice interrogantis et testimonium exigentis, parendum est sub mortali.

(36. Tunc vero iudex juste sive juridice exigit a testibus testimonium, quando hominis infamia, justa accusatio, vel denuntiatio criminis cum semiplena probatione, vel aliis indicibus sufficientibus ad testes examinandos præcesserunt. Sic ex *communis* Lessius, lib. II, c. 30, dub. 6; Layman, *Theol. moral.*, I, III, tract. 6, cap. 4, n. 8; Sporer, tom. II, tract. 5 in VIII *Præcept. Decalog.*, cap. 4, sect. 3, n. 51, et alii passim.

(37. Unde testis sub mortali tenetur testimonium ferre in legitimo iudicio in sequentibus casibus: I. Si de auctore delicti sit saltem semiplene probatum, aut sufficientia de hoc habeantur indicia. II. Si procedatur via accusationis, et possit crimen sufficienter probari. III. Si auctor laboret infamia criminis patrati. *Communis*. Et ratio est clara, quia nisi in his casibus obligetur quis testimonium ferre, nihil prodessent tribunalia justitiæ cum maximo reipublicæ et particularium detrimento.

(38. Non obligatur autem testis, etiam interrogante et præcipiente iudice, testimonium ferre in sequentibus casibus. I. Si rem solum ex confessione sacramentali noverit, ut patet ex dictis sub verb. *JURAMENTUM*, art. 1, n. 15. II. Si criminis notitiam accepit sub secreto naturali ad honestum finem, utpote advocatus, medicus, chirurgus, obstetrix, vir doctus, aut valde amicus, etc., ad consilium, auxilium vel remedium adhibendum misero criminoso, alias secluderetur miseris subsidium necessarium. Excipe tamen, si defectu testimonii immineret communitati, aut privato aliquo grave et notabile damnum, quia in tali casu

obligaretur ad testificandum, cum tunc non obligaret naturale secretum. III. Si crimen est occultum, ita ut nulla publica de eo adsint indicia, quamvis fere duobus vel tribus privatim cognitum esset: nisi tamen crimen valde perniciosum esset reipublicæ, quia tunc teneretur illud testificari, cum bonum commune prævalere debeat particulari. IV. Si rem noverit a personis dubiæ aut modicæ fidei, quia tunc potest se habere, ac si nihil sciret. V. Si auctor non laboret infamia, nec damnum timeatur postea. VI. Si notitiam delicti, alteriusve secreti per injuriam accepit, v. g. litteras aperiendo, vel hominem per vim cogendo aut per ebrietatem ad id inducendo, tunc enim id testari non tenetur: nec juste potest, cum injuria semel illata non sit extendenda. VII. Si sciat factum hominis, de quo interrogatur, a peccato et pœna alienum esse, ut si ex ignorantia hominem pro fera occidit, si rem alienam abstulit ob justam compensationem, vel gravissima necessitate coactus; tunc enim non tenetur de eo testari, imo factum simpliciter negare potest, sicuti et ipse reus etiam addito juramento, quia interrogatio iudicis procedit ex præsumptione commissæ culpæ, seu de facto criminoso, quale factum recte negat etiam juratus. Sicuti ex *communis* docent Lessius, l. c., cap. 31, dub. 3, n. 14; Layman, *loco cit.*, num. 9, verb. *Si scias*; Sporer, *loc. cit.*, n. 52, et alii passim. VIII. Si ex testificatione sibi, vel suis notabile damnum immineat, non tenetur testari, nisi crimen reipublicæ perniciosum sit, ut proditio, et hujusmodi, et alia ratione impediri non possit. Sic docent Navar. 1, *Manual. cap. 25*, et in canon. *Inter 11*, q. 3; Petrus Navarra, lib. II, cap. 4; Lessius, lib. II, c. 30 et 31; Layman, lib. III, tract. 6, cap. 4, et lib. IV, tract. 3, cap. 14; Busemb., lib. IV, c. 3, art. 4, dub. 6, secutus a La Croix lib. IV, n. 1514; Sporer, *loc. cit.*, n. 52; Henno, tom. II, tract. 2, *Disp. accessoria*, q. 4, conclus. 2; Pontas, verb. *Testis*; Merbesius, t. I *Summ. Christ.*, part. II, quæst. 192, et alii passim.

(39. Unde in dictis casibus, et quoties iudex non legitime interrogat, licitum est testimonium recusare, subterfugere, tergiversari. Aut, si necessario sit respondendum, veritatem dissimulare, aut aliqua licita amphibologia vel restrictione mentali eludere, juxta notata et dicta sub verb. *JURAMENTUM*, art. 1, a n. 13, verb. *RESTRICTIO MENTALIS* per tot., et partim sub verb. *JUDEX*, ac verb. *REUS*. *Vide ibi* (101).

(40. Testis in pluribus peccat. Et signanter si affirmet quod ignorat. Item si veritatem, quam debebat celare, aperiat. Item si se occultet ne interrogetur, casu quo tenetur testari. Item si iudici, juste et legitime interroganti, ad rem non respondeat. Item si pretium pro dicenda veritate accipiat, sic

Nota Romani theologi.

(101) Circa testes in ordine ad dicendam veritatem iudici legitime interroganti, absque ulla men-

FERRAR. VII.

uti peccat iudex, si pretium accipiat pro ferenda sententia justa, cum nemo possit aliquid accipere pro eo ad quod tenetur ex officio. *Vide* verb. *JUDEX* a num. 33.

(41. Testis, qui ex malitia scienter falsum deposuit, præter pœnas perjurii, quas incurrit, tenetur etiam ad restitutionem totius damni inde secuti propter injustitiam commissam. *Communis*. (42. Item tenetur talis malitiosus et falsus testis revocare suum falsum testimonium cum pari suo damno et periculo, etiam vitæ, si reus a se injuste pro tali testificatus, de ea periclitetur et putetur revocando aliquid effecturus. *Communis*. In damno enim æquali potius habenda est ratio innocentis.

(43. Si autem testis ex ignorantia invincibili, inadvertentia aut oblivione inculpabili, falsum deposuit; quamvis teneatur retractare id quod dixit, et damnum impedire eo modo, quo potest, non tenetur tamen ex justitia ad restitutionem damni illati; cum neque teneatur ex re accepta, neque ex injusta acceptione seu ex delicto, et vere injustitiam non commiserit. Cajetanus, 2-2, q. 70, art. 4; Navarrus, in *Manuali*, cap. 25, n. 40; Sanchez, tom. II *Consil. moral.*, l. VI, cap. 5, dub. 7; Busemb. *loc. cit.*; Lezana, in *Summa qq. regular.*, verb. *Testis regular.*, n. 4; Diana, Fagundez, Corduba, et alii passim.

(44. Item ad restitutionem non tenetur talis testis in casu quo a parte rei per suum falsum testimonium nihil effecerit, seu nullum damnum causaverit, ex quo per falsa testimonia aliorum jam tota causa damni fuerit posita, ita ut iudex ex hoc testimonio nihil penitus fuerit motus. Lessius, lib. II, cap. 30, dub. 7; Diana, part. III, resolut. 105; Fagundez, in VIII *Præcept. Decalog.*, lib. VIII, cap. 42, n. 3; Busemb., *loc. cit.* circa finem, et alii.

(45. Testis autem, qui falsum deposuit, non scienter, nec ex notabili negligentia, seu non ex culpa lata, sed tantum ex culpa levi, licet non teneatur ad restitutionem totalis damni, tenetur tamen ad restitutionem partis juxta proportionem culpæ. Navarr., *loco cit.*, n. 49; Sanch., *loco cit.*, dub. 27; Fagundez, *loco cit.*, n. 1; Lezana, *loco cit.*, n. 4; Sotus, lib. V, *De justitia*, q. 7, art. 4.

(46. Alia ad rem. *Vide* verb. *JUDEX*, verb. *JURAMENTUM*, verb. *RESTITUTIO*, verb. *RESTRICTIO MENTALIS*, verb. *REUS*.

(47. Testes plures, sed singulares quoad varios actus successivos, ex quibus unicum delictum conflatur, si non ad pœnam, sufficientes decernuntur ad torturam pro eruenda veritate. Bened. XIV, tom. I, constit. 97, incip. *Sacerdos in æternum*, § 4.

(48. Testimonium iudicis omni exceptione majoris in antiquis attendi debet. Idem, constit. 75, incip. *Apostolicæ servitutis*, § 15.

(49. Testis unicus non probat de jure,

tali restrictione, vide quæ adnotavimus *supra* in verb. *ACCUSATUS*, post num. 43. *Vide* *Addit. Casin.*, v. *JURAMENTUM*.

Idem, tom. II, constitut. 28, incip. *Postremo mense*, § 53. (50. Limita quando testis unicus legitimis præsumptionibus et validis conjecturis adminiculatus est. Idem, *ibid.*, § 55. (51. Item limita, ut collatio baptismi per unicum testem fide dignum probari possit. Idem, *ibid.*, § 31. (52. Testes in judiciis civilibus et canonicis admittuntur etiam mulieres. Idem, *ibid.*, § 55.

(53. Testes habentes notam manum, identitatem scripturæ autographæ non probant, nisi validis adminiculis fulciantur, id est comparentur cum aliis ejusdem scriptis per peritos, qui de identitate characteris juxta eorum artis regulas judicium faciant, et hujusmodi. Idem, constitut. 46, incip. *Postulatium*. (54. Testes examinati *turmatim* invalidam probationem in causis beatificationis seu canonizationis constituunt, sed de substantia examinis formalis est, ut singuli seorsim audiantur. Idem, *ibid.*

(55. Testes pro electione sepulturæ sufficienti duo. Sic expresse resolvit sacra congreg. Concil. in *Neapolitana Electionis sepulturæ* 13 Febr. 1666, lib. xxv *Decretor.* pag. 29, apud *Thesaur. resolut.* tom. II, pag. 304, in *causa Sorana Funerum*, § *Redacta*, et sæpe alibi. (56. Nec requiritur quod tales testes deponentes super electione sepulturæ recipiantur medio juramento per publicum notarium, ut expresse statuit eadem sac. congr. in *Senogallien. Funerum* die 18 Decembr. 1739, ubi ad secundum sic propositum dubium: « An testes super electione sepulturæ deponentes, recipi debeant medio juramento per publicum notarium: sive potius sufficiat, eosdem testes deponere oretenus cum juramento coram ipsomet parrocho vel vicario foraneo? » respondit: « ad II *negative* ad primam partem, et *affirmative* ad secundam. » Ita apud *Thesaurum resolutionum*, tom. IX, pag. 156, in *dicta Senogallien. Funerum*.

(57. Testes synodales tum in synodis provincialibus, tum diocesanis, eligebantur viri probatæ fidei, ut diocesim perlustrarent, exploraturi an synodalia statuta custodirentur, et omnia in futura synodo fideliter referrent, quæ emendanda deprehendissent. (58. Differebant a *periodeutis*, seu visitatoribus, quia jurisdictione carebant. (59. Valde utiles erant, et adhuc essent; difficulter tamen idonei inveniuntur, qui velint tale munus suscipere, adeoque fere ubique in desuetudinem abierunt, et in eorum locum suffecti sunt fiscales episcoporum et decani, hoc est vicarii fora-

TESTIUM PRÆSENTIA QUOAD MATRIMONIA.

Vide verb MATRIMONIUM QUOAD IMPEDIMENTA, art. 1, n. 19 ad 113.

THALMUD HEBRÆORUM.

SUMMARIUM.

1. Judæi et Hebræi unde sint dicti. — 2. Thalmud Hebræorum seu Judæorum quid sit et importet. — 3. Quando et a quibus fuerit compilatum. — 4.

nei, qui utique si doctrina, pietate, prudentia et zelo præstarent, ac munus suum diligenter obirent, synodaliu testium defectum supplerent et compensarent. Sic pluribus ad rem erudite suo more deductis, tradit Benedict. XIV, *De synodo diocæsana*, lib. iv, cap. 3 per tot.

(60. In testes assistentes matrimonio contracto non præmissis debitis denuntiationibus, excommunicatio latæ sententiæ decerni potest. Idem, *ibid.*, lib. vii, cap. 69, n. 2. Vide tom. V, verb. MATRIMONIUM, art. 2, sub n. 1.

(61. Testes de auditu auditus allati in processu apostolico, conjungi non possunt in linea æqualis probationis, cum testibus de visu exstantibus in processu ordinario in causis beatificationis et canonizationis sanctorum. Benedict. XIV, in Appendice ad tomum IV sui *Bullarii* p. 2, constitut. incip. *Cum ex relatione*, § 2. (62. Vim tamen adminiculativam habere possunt, modo majorem, modo minorem, pro varia circumstantiarum conditione. Idem, *ibidem*, § 3.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(63. Debent testes produci coram iudice, cui fides est facienda, et quidem in loco iudicii, cum major dicatur auctoritas præsentium testium, quam testimoniorum. L. 3, § 4, ff. *De testib.*

(64. Nihilominus minus potest iudex interdum examen testium delegare, præsertim in civilibus. Nov. 20, c. 8, Auth. apud C. *De fide instrum.*

(65. Hinc sponte sua fluit, notarios non aliter posse testes per se examinare, quam si examen hoc a iudice delegatum sit. Et ita hoc examen privatum a notario factum nullum est. Beust. ad l. 31, n. 212, ff. *De jurejurand.*; Carpzov., lib. iii, respons. 87, n. 3; Græv., conclus. 103, n. 1 et 9, atque adeo nihilominus modo probatio adhuc salva sit, denuo a iudice juramento astringendi et examinandi sunt.

(66. De cætero ubi non requiritur solemnitas probatio, sed sufficit nuda demonstratio, facilius depositio testium coram notario admittitur, uti communiter hodie in possessorio summarissimo fieri solet, ubi præsentibus, vel quasi, demonstrasse sufficit.

(67. Pariter in processu executivo ad probandam exceptionem incontinenti admitti posse examen testium coram notario citra delegationem, tenet Carpzov., *Jurisprud. forens.*, p. 1, *Const.* p. 1, const. 3, defn. 30, cum iudicium summarie peragatur.

Thalmud aliud est Hierosolymitanum, et aliud Babylonicum. — 5. Thalmud secundum Pignatell. quando fuerit inceptum et completum, et a quo in compendium redactum, quod secundo loco habetur post Bibliam. — 6. Thalmud sive Hierosolymitanum,

sive Babylonicum quid contineat. — 7. Thalmud jussu Greg. IX fait per totam Galliam combustum. — 8. Idemque fieri statuerunt Innocentius IV, Clemens IV, Honorius IV et Joann. XXII. — 9. Referuntur plures ejusdem libri combustiones ordinatæ a diversis Pontificibus in Urbe, et per Italiam. — 10. Denum Clemens VIII prohibitionem confirmavit, nulloque pacto retineri, vendi aut iterum excudi mandavit, quodque infra duos menses ordinariis seu

(1. Judæi dicti sunt a *Juda*, quarto Jacobi patriarchæ filio. Unde Palæstina Syriæ regio, utpote ab eis inhabitata, Judææ nomen obtinuit. Joann. Bohem, *De nation. mund. in Republic. Hebræor.* cap. 3; card. Petra, tom. III *Commentar. in constit. 2 Innocentii IV*, n. 1. Et Hebræi dicti sunt ab *Heber* abnepote Semi filii Noe, ut notant Tertull., in *Apol.* c. 18, et post plures Gonzal., in cap. *Judæi* 5, n. 1, *De Judæis*; Petra, *loco cit.*, n. 1, recte advertens quod sacri canones tum antiqui cum recentiores eos utroque nomine promiscue appellant, et Josephus, lib. 1 *Antiquit. Judaicarum*. Alii tamen autumant, Hebraicam gentem et linguam fuisse cognominatam ex eo quod cum ipsi Abraham de terra et cognatione sua egredi, et terram Chanaan ingredi a Deo jussu, ut in eam terram iret, superandus fuisset Euphrates, dictus sit *Hebræus*, id est *transitor*, et inde ejusdem posterii Hebræi fuerint appellati.

(2. Thalmud Hebræorum, seu Judæorum, Hebraice idem importat quod Latine sonat *disciplina seu doctrina*. Sic Decian., lib. v *Tract. criminal.*, cap. 12; cardin. Petra, tom. III *Commentar. in constit. 2 Innocentii IV*, n. 3, et alii. Sixtus autem Senensis, lib. iv *Bibliothec. sacr.*, dicit nomine Thalmud significari *ingens ac vastum opus Judaicarum traditionum*, in quo collecta sunt decreta omnia rabbinorum, Sammai, Hillel, Akiba, Joseph et filiorum Asamonæi, una cum aliis innumeris aliorum magistrorum statutis, sententiis, et tam divinarum quam humanarum legum expositionibus, quibus nunc tota Judæorum natio regitur. Ab aliis vero vocatur *jus Judaicum*, tam civile quam sacrum, doctrinale etiam, ac *Pandectæ et Digesta*. Sic Pignatell., tom. V, consult. 13, n. 14.

(3. Thalmud compilare cepit quidam Judas Simonis filius circa annum Christi 150, post ultimam Hierosolymæ desolationem, inde circa annum 300 auctum, et Thalmud Hierosolymitanum appellatum a quodam R. Joanna. Postremo iterum compilatum fuit cum aliis additionibus circa annum 479 a RR. Ase, Jesse et Hemai, quæ compilatio cum Babylonici contigerit, exinde Thalmud Babylonicum appellatum est, ut referunt Decianus, *loc. cit.*, n. 3; Cherubin. Junior ad *Constitut. Clementis VIII*, schol. 2; Voisin., in proem. *Pugion. fidei*, pag. 57; Rota, *loc. cit.*, n. 4. (4. Unde Thalmud aliud est Hierosolymitanum, et aliud Babylonicum.

(5. Pignatell. autem, *loc. cit.*, n. 10, habet quod liber Thalmud cæptus est anno a Domino Jesu 100, ad umbilicum productus

inquisitoribus deferretur. — 11. Et contra omnes transgressores tum Hebræos, tum Christianos gravissimas pœnas imposuit. — 12. Addita contra transgressores Christianos excommunicatione latæ sententiæ. — 13. Hæc excommunicatio licet per dictam constitutionem non sit explicate et expresse reservata quoad omnes, asseritur tamen implicate reservata quoad aliquos, qui assignantur cum causa reservationis. — 14. Alia ad rem, ad num. 15.

anno ejusdem 400, sed Ben-Majemon in compendium redegit Thalmud, et scripsit anno 1150, et habetur secundo loco post Bibliam; et tantæ est auctoritatis ut Thalmud.

(6. Thalmud, sive Hierosolymitanum, sive Babylonicum, ultra infinitas ineptias, abusiones, erroneas et stultitias inauditas, continet tacite vel expresse innumerabiles hæreses seu errores contra veteris ac novæ legis Scripturas, nec non contumeliosas impietates et blasphemias contra Deum, sanctissimam Trinitatem, Salvatorem nostrum, beatissimam Virginem, beatos angelos, patriarchas, prophetas, apostolos aliosque sanctos Dei, sanctissimam crucem, sacramenta novæ legis, sacras imagines, sanctam Catholicam Ecclesiam, Sedem Apostolicam, Christianam religionem, ac Christianos, ac plurima alia deliramenta, quæ videri possunt apud Sixtum Senensem, lib. ii, tom. I *Bibliothecæ sacræ*; Isidor. episcop. Hispal., lib. *contra Judæos*, n. 49; Marquard., *De Judæis*, p. iii, cap. 1, n. 49, inter *Tract. magn.*, tom. XIV, et plura ejusdem libri capita affert Pignatell., cit. t. V, cons. 14, n. 11, quæ referuntur sub verb. *HEBRÆUS* a n. 38.

(7. Hujus impii nefandique Thalmud fere infinita volumina in tota Gallia reperta, fuerunt Parisiis jussu Gregorii IX Summi Pontificis, et auxilio regis Galliæ, tunc sancti Ludovici, anno circiter 1239 igne combusta.

(8. Hoc idem quoad combustionem Thalmudicorum voluminum statuerunt Innocentius IV, Clemens IV, Honorius IV et Joannes XXII. (9. In Italia quoque Julius III, anno 1553, cum festa Tabernaculorum a Judæis mense Septembris celebrarentur, per omnes urbes Thalmudica volumina inquiri et comburi jussit. Deinde Paulus IV per decretum supremæ inquisitionis anno 1559, eorumdem Thalmudicorum voluminum perquisitionem et combustionem fieri mandavit, sicque fecere sanctus Pius V, anno 1566, et Gregorius XIII, stantes ut ab inquisitoribus procedatur contra Judæos hujusmodi volumina retinentes. (10. Et postremo Clemens VIII, constitut. 20, incip. *Cum Hebræorum*, omnes præcedentes circa Thalmudicos libros prohibitiones approbans, omnibus tum Judæis, tum Christianis eos retinere, aut quovis modo uti vetuit, etiam sub prætextu expurgationis factæ aut faciendæ, revocans quascunque licentias ad id obtentas a quibuscunque, etiam a nuntiis apostolicis, aut de latere legatis, ac prohibens in futurum quibuscunque concedere facultates eos retinendi, legendi, deferendi, emendi, vendendi aut de novo excudendi. (11. Iterum jubendo, ut infra duos menses a die publi-